

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum anima rationali vegetabilis, & sensibilis sit vna substantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Ad xi. dicendū, q̄ cum anima operetur in alias partes corporis per aliquā vnam potētiam, corpus autem disponitur ad hoc q̄ sit proportionatū esse aīe per actionem animā, quā est causā efficiēs corporis, vt Arist. dicit in 2. de anima, necesse est q̄ dispositio aliarum partium secundū quam sunt perfectibiles ab anima, dependeat ab vna prima parte, videlicet a corde; & pro tanto vita aliarum partium dependet a corde, quia postquam definit esse in aliqua parte debita dispositio, anima non vitur ei vt forma. Nō autē propter hoc remouetur quin anima sit immediate forma cuiuslibet partis corporis.

Ad xii. dicendū, q̄ anima non mouetur neque quiescit, moto seu quiescente corpore nisi per accidēs. Non autē inconueniēs est si aliquid mouetur & quiescit simul p̄ accidēs: sicut nō est inconueniēs q̄ aliquid moueatur p̄ accidēs contrarijs motibus; vt puta, si qs in nauī deferretur contra cursum nauis;

Ad xiii. dicendū, q̄ licet omnes potentia radice tur in essentia animā, r̄n quilibet pars corporis recipit animā secundum suum modum. & ideo in diuersis partibus est secundū diuersas potentias: neque oportet q̄ in vnaquaque secundum omnes;

Ad xiiii. dicendū, quod cum dicitur, Vnum quodque esse in alio secundū modum eius in quo est, intelligitur quantum ad capacitatis ipsius modum, non quantum ad naturam eius. Non enim oportet vt id, quod est in aliquo, habeat naturā & proprietatem eius in quo est, sed quod recipiatur in eo secundum capacitatem ipsius. Manifestum est enim quod aqua non habet naturā amphore, vnde nec oportet quod anima habeat istam naturā corporis, vt vbi est vna pars eius, ibi sit alia.

Ad xv. dicendū, q̄ animalia anulosa decisa viuunt, non solū quia anima est in qualibet parte corporis, sed quia aīa eorum cū sit imperfecta & paucorum actionum, requirit paucam diuersitatem in partibus, quā etiam inuenitur in parte decisa viuente. vnde cum retineat dispositionem per quam totum corpus est perfectibile ab anima, remanet in eo anima. Secus autem est in animalibus perfectis.

Ad xvi. dicendū, q̄ forma domus sicut & alia forme artificiales, est forma accidentalis. vnde nō dat esse & speciem toti, & cuiuslibet parti; neq; totum est vnum simpliciter, sed vnum aggregatione. Anima autē est forma substantialis corporis, dans esse & speciem toti & partibus, & totum ex partibus constitutum est vnum simpliciter. vnde non est simile.

Ad xvii. dicendū, q̄ anima quamuis sit vna & simplex in essentia, habet tamen virtutem ad diuersas operationes: & quia naturaliter dat esse, & speciem suo perfectibili in quantum est forma corporis secundum essentiam, ea autem quā sunt naturaliter sunt propter finem, oportet quod anima constituat in corpore diuersitatem partium, prout conuenit diuersis operationibus, & verum est quod propter huiusmodi diuersitatem, cuius ratio est ex fine & non ex forma tantum, in constitutione viuentium magis apparet quod natura operetur propter finē quā in alijs rebus naturalibus, in quibus vna forma vniiformiter perficit suum perfectibile.

Ad xviii. dicendū, q̄ simplicitas aīe & angeli, nō est existimanda ad modum simplicitatis puncti, quod habet determinatū situm in cōtinuo: & ideo quod simplex est, nō potest esse simul in diuersis partibus cōtinui: sed angelus & anima dicitur simplicia per hoc q̄ omnino carent quantitate, & ideo non ap-

A plicantur ad continuū nisi per contactum virtutis: vnde totum illud quod virtute angeli contingit, respōdet angelo, q̄ nō vnit vt forma, ut locus vnus, & animā quā vitur vt forma, vt perfectibile vnum, & sicut angelus est in qualibet parte sui loci totus, ita & anima in qualibet parte sui perfectibilis, tota.

ARTICVLVS XI.

Vtrum in homine anima rationalis sensibilib & uegetabilis sit una substantia.

VNDECIMO queritur, vtrum in homine anima rationalis sensibilib & uegetabilis sit una substantia. Et videtur q̄ non. Vbi cum que n. est actus animā, ibi est & anima: sed in embriōne actus animā uegetabilis p̄cedit actum animā sensibilib, & actus animā sensibilib actum animā rationalis. ergo in concepto primum est anima uegetabilis quā sensibilib, & sensibilib quā rationalis. & ita nō sunt idem secundum substantiam. Sed dicebatur quod actus animā uegetabilis & sensibilib non est in embriōne ab anima quā sit in embriōne, sed a virtute in eo existente ab anima parentis.

¶ Sed contra. Nullum agens finitum agit sua virtute nisi secundum determinatam distāciam, ut patet in motu projectionis. Projiciens. n. vsque ad locū determinatum projicit secundum modum suā virtutis: sed in embriōne apparent motus & operationes animā, quantumcumque parens distet, cuius tamen virtus finita est. Non igitur operationes animā sunt in embriōne per virtutem animā parentis.

¶ 3 Præt. Phil. dicit in li. de generatione animalium, quod embriō prius est animal quā homo: sed animal non est nisi quod habet animam sensibilem, homo autem est per animam rationalem. ergo ipsa anima sensibilib est prius in embriōne quā anima rationalis, & non solum virtus eius.

¶ 4 Præt. Viuere, & sentire, sunt operationes, quā non possunt esse nisi a principio intrinseco, sunt. n. actus animā. ergo cum embriō uiuat & sentiat antequā habeat animam rationalem, uiuere & sentire non erunt ex anima exterioris parentis, sed ab anima intus existente.

¶ 5 Præt. Phil. dicit in 2. de anima, q̄ anima est causa corporis viuētis, non solum sicut forma, sed sicut efficiens & finis: sed nō esset efficiens causa corporis, nisi adesset corpori quando formatur. Formatur autem ante infusionem animā rationalis. ergo ante infusionē animā rationalis est in embriōne anima, & nō solum animē virtus. Sed dicebatur, quod formatio corporis fit ab anima, non quā est in embriōne, sed ab anima parentis.

¶ 6 Sed contra. Corpora viuētia s̄m motus proprios mouēt seipsa: sed generatio corporis viuētis est quidā motus eius proprius, cū eius principium proprium sit potentia generatiua. ergo s̄m istū modum res uiua mouet seipsam: sed mouens seipsam componitur ex mouente & moto, ut probatur in 8. Physic. ergo principium generationis quod format corpus uiuum, est anima quā est in embriōne.

¶ 7 Præt. Manifestum est, quod embriō augetur. Augmentum autem est motus secundum locum, ut dicitur in 4. Physi. Cum ergo animal secundum locum moueat seipsam, mouebit etiam seipsam secundum augmentum. Et ita oportet quod in embriōne sit principium talis motus, & non habeat hunc motum ab anima extrinseca.

¶ 8 Præt. Phil. dicit in li. de generatione animalium, q̄ non potest dici q̄ in embriōne non sit anima: sed primo

1. p. q. 76. artic. 3.

Lib. 2. c. 3.

Com. 36. t. 1. no. 3.

Com. 18. t. 3. no. 1.

Cap. 3.

primo est ibi anima cibatiua, postea sensitua. Sed dicebatur quòd hoc dicit Phil. non quòd sit ibi anima in actu, sed in potentia.

¶ 9 Sed contra, nihil agit nisi inquantū est actu: sed in embrione sunt actiones aīa. ergo est ibi aīa in actu.

¶ 10 Præt. Impossibile est quòd idem sit ab extrinseco & intrinseco: sed anima rationalis est in homine ab extrinseco, vegetabilis autem & sensibilis ab intrinseco, id est a principio quod est in semine, ut patet per Phil. in li. de generatione animalium. ergo non est idem in homine secundum substantiam anima uegetabilis, sensibilis, & rationalis.

¶ 11 Præt. Impossibile est ut quod est substantia in uno, sit accidens in alio. unde dicit Phil. in 8. Meta. q. calor nō est forma substantialis ignis, cum sit accidēs in alijs: sed aīa sensibilis est substantia in brutis animalibus. Nō est ergo potentia rātum in homine, cū potentia sint qdam proprietates & accidentia aīa.

¶ 12 Præt. Homo est nobilior animal, q̄ bruta animalia: sed anima dī propter animā sensibile. ergo anima sensibilis est nobilior in homine q̄ in brutis animalibus: sed in brutis animalibus est quāda substantia, & non tantum potentia animæ. ergo multo magis in homine est quādam substantia per se.

¶ 13 Præt. Impossibile est q̄ idem secundum substantiam sit corruptibile & incorruptibile: sed anima rationalis est incorruptibilis, anima uero sensibiles, & uegetabiles sunt corruptibiles. ergo impossibile est quod anima rationalis sensibilis & uegetabilis sint idem secundum substantiam. Sed dicebatur, q̄ anima sensibilis in homine est incorruptibilis.

¶ 14 Sed contra, corruptibile & incorruptibile differunt secundum genus, ut dicit Phil. in 10. Metaphy. Sed anima sensibilis in brutis est corruptibilis. Si igitur in homine anima sensibilis est incorruptibilis, non erit eiusdem generis anima sensibilis in homine & in equo: & ita cum animal dicatur per animam sensibilem, homo & equus nō essent in uno genere animalis, quod patet esse falsum.

¶ 15 Præt. Impossibile est quòd idem secundum substantiam sit rationale & irrationale, quia contradictio non verificatur de eodem: sed anima sensibilis & uegetabilis sunt irrationales. ergo non possunt idem esse in substantia cum anima rationali.

¶ 16 Præt. Corpus est proportionatum animæ: sed in corpore sunt diuersa principia operationum animæ, quæ uocantur membra principalia, ergo non est tantum vna anima, sed plures.

¶ 17 Præt. Potentia animæ naturaliter ab essentia animæ fluunt. Ab vno autem naturaliter non procedit nisi vnum. Si ergo anima est vna tantum in homine, non procederent ab ea uires quādam affixæ organis, & quādam non affixæ.

¶ 18 Præt. Genus sumitur a materia, differentia uero a forma: sed genus hominis est animal, differentia uero rationalis. Cum ergo animal dicatur ab anima sensibili, uidetur quòd non solum corpus, sed etiā anima sensibilis comparatur ad animam rationalem per modum materiae. ergo non sunt idem in substantia anima rationalis, & anima sensibilis.

¶ 19 Præt. Homo & equus conueniunt in animali. Animal autem dicitur per animam sensibile. ergo conueniunt in anima sensibili, sed anima sensibilis in equo non est rationalis. ergo nec in homine.

¶ 20 Præt. Si aīa rationalis sensibilis & uegetabilis sunt idem secundum substantiam in homine, oportet

q̄ in quacumque parte est vna eā, sit & alia. autē est falsum. Nā in ossibus est anima uegetabilis, quia nutriuntur, & augent. nō autē aīa sensibilis sine sensu sunt. ergo non sunt idē fm substantiatis.

SED CONTRA est, q̄ dicitur in lib. de ecclesiasticis. sicut Iacobus & alij firorum scribunt, animalia malem qua animetur corpus, & aliam rationem quæ rationi ministrat: sed dicimus vnam eandem animam in homine quæ corpus sua ratione disponat, & semetipsam sua ratione disponat.

RESPON. Dicendum, quòd circa hanc questionem sunt diuersæ opiniones, non solum modernorum, sed etiam antiquorum. Plato enim posuit uersas animas esse in corpore: & hoc quidem quens erat suis principijs. Posuit. Plato quod anima vnitur corpori vt motor & non vt forma: animam esse in corpore sicut est naua in naua, autem apparent diuersæ actiones secundum motum oportet ponere diuersos motores, sicut in naua est qui gubernat, & alius qui remigat. Nec ueritas repugnat unitati nauis, quia licet remigant ordinatè sunt, ita & motores qui sunt in naua nati sunt, vnus sub alio, & similiter nouit remigat unitati hominis vel aīalis si sint plures in vno corpore, vt motores ordinati sunt in naua cundū ordinem operationū animæ: sed hoc hoc cum ex motore & mobili non fit motus, nec per se, homo non esset vnum simpliciter per se, neq; animal, neq; esset generatio ex principio simpliciter, cū corpus accipit animam, unde oportet dicere, q̄ anima vnitur non solum vt motor: sed vt forma, vt in brutis manifestū est, sed etiā hoc postea dicitur dū Platonis principia cōsequēs est q̄ in homine in homine & in animali. Posuerunt uerū uersalia esse formas separatas, q̄ de sensibilibus dicantur in quantum participat anima sensibilibus, & homo, inquantū participat idē animal, & alia secundum quam dicitur esse homo ad hoc sequitur q̄ anima sensibilis & animal secundum substantiam differant, sed hoc non stare, quia ex diuersis actu existentibus non potest quid vnum per se, quia si de aliquo substantia dicentur aliqua secundum diuersas formas per se illorum prædicatur de altero per accidens, forte dī album secundum albedinem, & ceterum modum musicam, vnde de musico de alio dī accedens prædicatur. Si igitur sortes dicantur & animal secundum aliam & aliam formam, tunc prædicatio, homo est animal, dī prædicat, & quòd homo nō sit vere id, quòd est animal. Contingit tñ secundum diuersas formas prædicatorem per se, q̄n habent ordinem ad prædicatorem si dicitur q̄ habes supersubiectum est coloratum, color est in substantia mediante superficie, sed modus prædicandi per se non est, quia prædicatur in definitione subiecti, sed magis in superficie. Superficies n. ponitur in definitione, sicut numerus in definitione paris. Si ergo dī dō esset prædicatio per se hominis & aīalis, dī sensibilis quasi materialiter ordinetur ad rationem si diuersa sint, sequetur q̄ animal non prædicatur per se de homine: sed magis e contra.

Lib. 2. c. 3.

Com. 26. to. mo 3.

etiam aliud inconueniens. Ex pluribus. n. actu existē
 ribus non fit vnū simpliciter, nisi sit aliquid vniens
 & aliquo modo ligans ea adinuicē. Sic ergo, si se-
 cundū diuersas formas, Sortes esset animal & ratio-
 nale, indigerent hæc duo ad hoc q̄ vniretur simpli-
 citer aliquo, quod faceret ea vnū. vnde cū hoc nō
 sit assignare, remanebit q̄ homo nōn erit vnū nisi
 aggregatiōe, sicut acruus qui est secundum quid
 vnū & simpliciter multa, & ita et nō erit homo ens
 simpliciter: quia vnumquodque intantum est ens,
 in quantum est vnum. Iterum aliud inconueniens se-
 quitur. Cum enim genus sit substantiale prædicatū,
 oportet q̄ forma secundum quam indiuiduū sub-
 stantiæ recipit prædicatiōē generis, sit forma sub-
 stantialis, & ita oportet q̄ anima sensibilis secundum
 quam Sortes dicitur animal, sit forma substantialis in eo.
 & sic necesse est quod det esse simpliciter corpori,
 & faciat ipsum hoc aliquid. Anima ergo rationalis
 si est alia secundum substantiam, non facit hoc ali-
 quid, nec esse simpliciter, sed solum esse secundū qd.
 eū adueniat rei iam subsistenti. vnde nō erit forma
 substantialis sed accidentalis, & sic non dabit speciē
 Sorti, cum etiā species sit prædicatum substantiale.
 Relinquitur ergo q̄ in homine sit tantum vna ani-
 ma secundum substantiā, quæ est rationalis, sensibili-
 lis, & vegetabilis, & hoc cōsequens est ei, q̄ in præ-
 cedentibus ostendimus de ordine formarū substan-
 tialium. s. q̄ nulla forma substantialis vnitur materiæ
 mediante alia forma substantiali, sed forma perfectior
 dat materiæ quod dabit forma inferior, & adhuc
 amplius. vnde aīa rationalis dat corpori humano,
 quicquid dat aīa sensibilis brutis, vegetabilis plantis,
 & vltierus aliquid: & propter hoc ipsa est in homi-
 ne & vegetabilis, & sensibilis, & rationalis: huic etiā
 attestat, q̄ cū operatio vnus potentia fuerit intēsa,
 impeditur alterius operatio, & ecōtra fit redūdā
 tia ab vna potentia in aliam. Quod nō esset nisi om-
 nes potentia in vna essentia animæ radicarentur.
 Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ supposito quod
 sit tantum vna substantia animæ in corpore huma-
 no, diuersimode ad hoc argumentum responderetur
 a diuersis. Quidam. n. dicunt, q̄ in embriōe ante
 animam rationalem non est anima, sed quædam vir-
 tus procedens ab anima parentis, & ab huiusmodi
 virtute sunt operationes quæ in embriōe apparēt,
 quæ dī virtus formatiua: sed hoc nō est omnino ve-
 rum, quia in embriōe apparet non solū formatio
 corporis, quæ potest attribui prædicte virtuti, sed
 etiam alia operationes quæ nō possunt attribui nisi
 animæ, vt augeri sentire & huiusmodi. possent tamē
 hoc sustineri, si prædictum principium actiuum in
 embriōe pro tanto diceretur virtus animæ nō ani-
 ma, quia nondum est anima perfecta, sicut nec em-
 brio est animal perfectū, sed tunc eadem remanebit
 difficultas. Dicunt. n. aliqui quod licet primo in em-
 briōe sit anima vegetabilis quàm sensibilis, & sensi-
 bilis quàm rationalis, non tñ est alia & alia: sed pri-
 mo quidem reducitur semen in actum animæ vege-
 tabilis per principium actiuum, quod est in semine,
 quæ quidem anima in processu temporis magis ad
 vltiorem producitur perfectionē per processum
 generatiōis, & ipsamet sit anima sensibilis, quæ q-
 dem vltierus producitur in maiorem perfectionem
 a principio extrinseco & fit anima rationalis: sed
 secundum hanc positionē sequetur quod ipsa sub-
 stantia animæ substantialis sit a principio actiuo qd
 est in semine: sed alia perfectio adueniat ibi vlti-

A mo a principio extrinseco. & ita sequeretur q̄ aīa
 rōnalis secundum suam substantiam sit corruptibili-
 lis, non. n. potest esse incorruptibile quod a viriute
 quæ est in semine causatur: & ideo aliter dicendum
 est, q̄ generatio animalis non est tantum vna gene-
 ratio simplex: sed succedunt sibi inuicē multæ gene-
 rationes & corruptiones, sicut dī q̄ primo habet
 formam seminis, & secundo formam sanguinis, &
 sic deinceps quousq; perficiatur generatio. & ideo
 cum corruptio & generatio nō sint sine abiectio-
 ne & additione formæ, oportet q̄ forma imperfec-
 ta quæ prius inerat abijciatur, & perfectior induca-
 tur, & hoc quousq; conceptum habeat formā per-
 fectam, & ideo dicitur q̄ anima vegetabilis prius est
 in semine: sed illa abijcitur in processu generatiō-
 nis & succedit alia, quæ non solum est vegetabilis,
 sed etiam sensibilis. Ad istam iterum additur alia
 quæ simul est vegetabilis, sensibilis, & rationalis.
 AD SECUNDVM dicendum, q̄ virtus quæ est in semi-
 ne a patre est virtus permanens ab intrinseco, non
 fluēs ab extrinseco, sicut virtus motētis quæ est in
 proiectis, & ideo quantumcumq; pater distet secun-
 dum locum, virtus quæ est in semine operatur. Nō
 enim virtus actiua q̄ est in semine pōt esse a matre,
 licet hoc quidam dicant q̄ femina non est princi-
 pium actiuum, sed passiuum. Tamen quātum ad ali-
 quid est simile. Sicut enim virtus proiectantis quæ
 est finita, mouet motu locali usque ad determina-
 tam distātiā loci, ita virtus generantis mouet mo-
 tu generatiōis usque ad determinatam formam.
 AD TERTIVM dicendum, quod illa virtus habet
 rationem animæ, ut dictū est: & ideo ab eo embrio
 potest dici animal. & similiter dicendū ad quartum
 quintum sextum septimum & octauum.
 AD NONVM dicendum, quod sicut anima est in
 embriōe in actu, sed imperfecte, ita operatur secū-
 dum operationes imperfectas.
 AD X dicendū, quod licet anima sensibilis in bru-
 tis sit ab intrinseco, tamen in homine substantia ani-
 mæ quæ est simul vegetabilis, sensibilis, & ratio-
 nis, est ab extrinseco, ut iam dictum est.
 AD XI dicendum, q̄ anima sensibilis nō est acci-
 dens in homine, sed substantia, cum sit idem in sub-
 stantia cum anima rationali: sed potentia sensitua
 est accidens in homine, sicut & in alijs animalibus.
 AD XII dicendum, q̄ anima sensibilis est nobilior
 in homine quàm in alijs animalibus, quia in homi-
 ne non tantum sensibilis est, sed etiam rationalis.
 AD XIII dicendum, quod anima sensibilis in ho-
 mine secundum substantiam est incorruptibilis, eū
 eius substantia sit substantia animæ rationalis, licet
 forte potentia sensitua, quæ sunt actus corporis
 non remaneant post corpus, ut quibusdā videtur.
 AD XIV dicendum, q̄ si anima sensibilis quæ
 est in brutis, & anima sensibilis quæ est in homine
 collocarentur secundum se in genere vel specie,
 non essent vnus generis: nisi forte logice loquen-
 do secundum aliquam intentionem communem:
 sed id, quod est in genere & specie proprie est com-
 positum, quod utrobique est corruptibile.
 AD XV dicendum, q̄ aīa sensibilis in homine non
 est anima irrationalis, sed est anima sensibilis & ra-
 tionalis simul: sed verum est q̄ potentia aīæ sensiti-
 uæ, quædam quidem sunt irrationales secundum se,
 sed participant rationem s̄m q̄ obediunt rationi:
 potentia autem animæ uegetabilis sunt penitus ir-
 rationabiles, quia nō obediunt rationi, ut patet per
 Philoso-

In solutio-
ne ad 1. ac-
gumen.

In corp. art.

Corp. art.

Philoso-

Et ult. 10.3. Philosophum in 1. Ethicor.

AD XVI dicendum, quod licet sint plura principia membra in corpore in quibus manifestantur principia quarundam operationum animæ: tamen omnia dependent a corde sicut a primo principio corporali.

AD XVII dicendum, quod ab anima humana in quantum vnitur corpori, effluunt vires affixæ organis: in quantum vero excedit sua uirtute corporis capacitatem, effluunt ab ea vires nō affixæ organis.

In corp. ar. & artic. 9. & quest. præc. art. 3.

AD XVIII dicendum, quod sicut ex superioribus questionibus patet, ab una & eadem forma, materia recipit diuersos gradus perfectionis. & secundū quod materia perficitur inferiori gradu perfectionis, remanet adhuc materialis dispositio ad ulterioris perfectionis gradum. & sic secundum quod corpus perficitur in esse sensibili ab anima humana, remanet adhuc ut materiale respectu ulterioris perfectionis. & secundum hoc animal quod est genus, sumitur a materia, & rationale quod est differentia, sumitur a forma.

AD XIX dicendum, quod sicut animal in quantum animal neque est rationale neque irrationale: sed ipsum animal rationale est homo, animal uero irrationale est animal brutum, ita anima sensibilis in quantum huiusmodi neque rationalis neque irrationalis est: sed ipsa anima sensibilis in homine est rationalis, in brutis uero irrationalis.

AD XX dicendum, quod licet una sit anima sensibilis & vegetabilis: non tamē oportet quod in quocumque apparet operatio unius, appareat operatio alterius, propter diuersam partium dispositionem, ex quo etiam cōtingit quod nec omnes operationes animæ sensibiles exercentur per unam partem: sed uisus per oculos, auditus per aures, & sic de alijs.

ARTICVLVS XII.

Verum anima sit sue potentia.

8. q. p. 97. artic. 1. Capitu. 13. a medio 10. 3.

DE DECIMO queritur, utrū anima sit sua potentia: & uidetur quod sic. Dicitur enim in li. de spiritu & anima. Anima habet sua naturalia, & illa omnia est, potētia namque atque vires eius idē sunt quod ipsa. habet accidentia & illa non sunt suæ vires, & suæ virtutes non sunt. Non est enim sua prudentia, sua temperantia, sua iustitia, sua fortitudo. Ex hoc expressē uidetur haberi, quod anima sit suæ potentia.

Capit. 13. in princ. 10. 3.

¶ 2 Præt. In eodem lib. dicitur, Anima secundum sui operis officium uarijs nuncupatur nominibus. Dicitur enim anima dum uegetat, sensus dum sentit, animus dum sapit, mens dum intelligit, ratio dum discernit, memoria dum recordatur, uoluntas dum uult. Ista tamen non differunt in substantia quemadmodum in nominibus, quoniam omnia ista sunt anima. Ex hoc etiam idem habetur quod prius.

Lib. Medicarum c. 1.

¶ 3 Præt. Bernardus dicit, tria quædam intueor in anima, memoriam, intelligentiam & uoluntatē, & hæc tria esse ipsam animam: sed eadem ratio est etiam alijs potentijs animæ. ergo anima est suæ potentia.

Lib. re. c. 11. parum, antequam medium 10. 3.

¶ 4 Præt. August. dicit in 6. de Trin. quod memoria, intelligentia, & uoluntas sunt una uita, una essentia: sed non nisi essentia animæ. ergo potentia animæ sunt idem quod eius essentia.

¶ 5 Præt. Nullum accidēs excedit suum subiectum: sed memoria, intelligentia, & uoluntas excedunt animam. Non enim sui solum anima meminit, neq; se solum intelligit & uult: sed etiam alia. ergo hæc tria non sunt accidentia animæ. Sunt igitur idē quod es-

sentia animæ, & eadem ratione alia potentia. ¶ 6 Præt. Secundum hæc tria attenditur unitas unitatis in anima: sed anima est ad imaginem unitatis secundum seipsam, & non solum secundum accidentia. ergo prædictæ potentia non sunt accidentia animæ. Sunt igitur de essentia eius.

¶ 7 Præt. Accidens est quod potest adesse & præter subiecti corruptionem: sed potentia non potest abesse, ergo non sunt accidentia animæ: & sic idem quod prius.

¶ 8 Præt. Nullum accidens est principium substantialis differentia, quia differentia cōplex debet esse rei quæ significat quid est res: sed potentia anima non significat quid est anima.

¶ 9 Præt. Idem est principium substantialis differentia, ergo potentia non sunt accidentia animæ: sunt ipsa anima quæ est forma corporis. Nam ma est principium substantialis differentia.

¶ 10 Præt. Forma substantialis est uirtus uolens, & accidentalis: sed accidentalis à seipsa agit & ad aliam potentiam mediā. ergo & substantialis igitur anima sit forma substantialis, potentia bus agit non sunt aliud quam ipsa.

¶ 11 Præt. Idem est principium essendi, & operandi, sed anima secundum seipsam est principium essendi, quia secundum suam essentiam est forma sua essentia est principium operandi: sed nihil est aliud quam principium operandi. H igitur anima est eius potentia.

¶ 12 Præt. Substantia aīæ in quantum est materia ad intelligibilia, est intellectus possibilis, materia autem est actus, est agēs: sed esse actus & agētis non significant aliud quam ipsam potentia & in actu. ergo anima est in actu & possibilis: & eadem ratione est suæ potentia.

¶ 13 Præt. Sicut materia prima est in partibus sensibilibus, ita anima intellectiua est in partibus ad formas intelligibiles: sed materia prima est potentia. ergo anima intellectiua est suæ potentia.

¶ 14 Præt. Phil. in lib. Ethic. dicit, quod anima intellectus: sed hoc non est nisi ratio intellectiua, ergo anima est intellectus, & eadem ratione est etiam suæ potentia.

¶ 15 Præt. Philo. in 2. de anima dicit, quod anima actus primus, sicut scientia: sed scientia est unum principium actus secundū qui est cognitio. ergo anima est immediatum principium operationum suarum: sed immediatum principium operationum dicitur potentia. ergo anima est suæ potentia.

¶ 16 Præt. Omnes partes sunt contrahentes, quia totum consistit ex partibus: sed potentia non sunt partes eius, ut patet in 2. de anima. ergo substantia animæ, & non sunt accidentia animæ.

¶ 17 Præt. Forma simplex non potest esse subiectum, ergo non potest esse subiectum accidentium animæ: ergo quæ sunt in anima non sunt eius accidentia.

¶ 18 Præt. Si potentia sunt accidentia animæ, tunc quæ ab essentia eius fluunt, accidentia esse propria cōstantur ex principijs subiecti: sed essentia cū sit simplex, non potest esse causa tantarum tatis accidentiū, quantum apparet in potentia. potentia igitur anima non sunt accidentia animæ. Relinquitur ergo quod ipsa anima sit suæ potentia.

SED CONTRA, sicut se habet essentia ad potentiam, sic se habet potentia ad essentiam. Ergo ad agere, ergo permutatim, sicut se habet ad agere ad uiuere, ita se habent potentia ad agere.